תרצ"ו – נוסע כמה פעמים לכ"ק חותנו באטוואצק. נתמנה ליו"ר הכבוד של „קופת בחורים" (דישיבות תו"ת). נפגש עם הרה"ג וכו' ר' שבתאי הכהן ראפופורט – בעל „שפתי כהנים". מבקר את האדמו"ר ר' אהרן מבעלזא.

תרצ"ז – שימש כמזכיר כ"ק חותנו (ששהה לזמן מסויים בפאריז). לפני חג השבועות ה'ת"ש – עוזבים (מפני הכיבוש הנאצי) את פאריז ומעתיקים לוישי (שם הגיעו בערב חג השבועות). שוהים שם כמה חדשים, ומשם ממשיכים לניצא. בניצא שוהים מקיץ ה'ת"ש עד תחילת קיץ תש"א.

תש"א – בכ"ח סיון באים „איש וביתו" צלחה לעיר ניו יארק.

תש"ב – נתמנה ע"י כ"ק אדמו"ר חותנו בתור יו"ר ועד הפועל „מחנה ישראל", „מרכז לעניני חינוך", ו„הוצאת ספרים קה"ת".

תש"ג – נתמנה בתור עורך ראשי ד„ספרי" – אוצר החסידים – ליובאוויטש", ומני אז מו"ל ספרים קונטרסים וחוברות בהוספת הגהותיו והערותיו וכו'. מדפיס הקובץ „היום יום" שסודר על ידו.

תש"ד – מתחיל לפרסם ב„קובץ ליובאוויטש" תשובות וביאורים שלו, להשיב לשואליו בעניני הלכה ודרוש, קבלה וחסידות.

תש"ו – מדפיס הגדה של פסח עם לקוטי מנהגים וטעמים שנלקטו על ידו.

תש"ז – נוסע לפאריז לפגוש את אמו הרבנית מרת חנה ע"ה. שוהה שם כב' חדשים ואח"כ חוזר לנ.י. ביחד עם אמו. בשהותו בפאריז מתוועד עם אנ"ש ומעוררם ע"ד נתינת דמי מעמד ועל התקשרות לכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ.

תש"י – עוסק במרץ גדול בהרחבת והתפשטות מוסדות התורה והחינוך שנתייסדו על ידי כ"ק אדמו"ר חותנו. מייסד בתי ספר „אהלי יוסף יצחק – ליובאוויטש" במדינות צפון אפריקה. מעורר ע"ד הגברת הנסיעה לשליחות ה„מרכז לעניני חינוך" (מרכז שליחות), בחדשי הקיץ.

עש"ק ט' שבט – מו"ל בסדרת קונטרסי כ"ק אדמו"ר חותנו את הקונטרס „י' שבט תש"י" (ד"ה „באתי לגני"). ביום הש"ק פ' בא יו"ד שבט נסתלק כ"ק אדמו"ר חותנו – ועטרת הנשיאות הוטלה עליו. מיד לאחר ההסתלקות – מנחם את החסידים ומחזקם ללכת בדרך שהורה להם כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע. ממשיך להו"ל את כתבי חותנו ושאר רבותינו נשיאנו, בתוספת הקדמות ארוכות יותר. מפרסם מכתבים

כלליים ובהם דברי התעוררות וחיזוק. להתוועדויות שלו שממשיך לקיים כדרכו בקודש מימים ימימה (בש"ק מבה"ח ויומי דפגרא, כפי הוראת חותנו), מתחילים לנהור המוני חסידים וסתם יהודים השותים בצמא את שיחותיו הק' (ומעלים אותם על הכתב, ואח"כ מוגהים ע"י לדפוס). רבים פונים אליו לבקשת עצותיו הק' וברכותיו הק'.

תש"א – י"ד שבט – מקבל הנשיאות. אומר המאמר הראשון ד"ה באתי לגני.

תש"ב – מעורר שתלמידי הישיבה וגם אברכים ינאמו בדברי חסידות בבתי כנסיות. כן מעורר שתלמידים וגם אברכים יקבלו „סמיכה", ושבנוסף לקבלת סמיכה ירכשו ידיעות בריבוי סוגיות בש"ס ופוסקים. ממחיש בפועל התייסדות מוסד „את"ה" (איגוד תלמידי הישיבות). מכריז שחינוך „תינוקות של בית רבן" היא עצה היחידה לבטל כל הגזירות. מתחיל לבאר משנה אחת ב„פרקי אבות" בשבתות שבין פסח ועצרת. מייסד „צעירי אגודות חב"ד" באה"ק ת"ו. מייסד אגודת נשי ובנות חב"ד באה"ק ת"ו. מייסד רשת „אהלי יוסף יצחק-ליובאוויטש" באה"ק ובאוסטרליא. מייסד מגבית צדקת „קרן אהלי יוסף יצחק", עבור תמיכת מוסדות הנקראים בשם זה.

תש"ג – מעורר ע"ד גודל ההכרח בלימוד ההלכות הצריכות בכל יום. מחדש המנהג לעשות „חלוקת הש"ס" ב"ט כסלו. מייסד אגודת נשי ובנות חב"ד בארצה"ב ובכמה מדינות.

תש"ד – מעורר לזכות בני ובנות ישראל בברכת הד' מינים בחג הסוכות. מדפיס מפתח ענינים וכו' לספר התניא שנערך על ידו. מייסד בית ספר חקלאי בכפר חב"ד באה"ק ת"ו. מייסד קופת „קרן השנה". מעורר ע"ד זיכוי את הרבים ב„מצות שמורה" לחג הפסח. לימד את הניגון „צמאה לך נפשי".

תשט"ו – יוצא בקריאה נגד לימוד חכמות חיצוניות בישיבות (עד גיל מסויים). מכריז אדות איסור נסיעה באניות ישראליים ביום השבת. מייסד „צעירי אגודת חב"ד" בארצה"ב וקאנאדא. מייסד „בית ספר למלאכה" בכפר חב"ד.

תשט"ז – לימד את הניגון „דרכך אלקינו". מייסד ישיבת „אהלי תורה". מייסד מחנה קיץ ומורה אשר יקרא בשם „גן ישראל" ונוסע (ביום ב' ט"ז תמוז) לבקרו – לפני התחלתו – ועורך שם התוועדות. בקשר עם האסון בארץ הקדש, שולח קבוצת תלמידים לעודד רוחם של הנמצאים בארץ הקדש, ומייסד את מכון „יד החמשה" בכפר חב"ד.

א'קיט

ב"ה, א' מנ"א, תשי"א
ברוקלין.

שלום וברכה!

בעתו קבלתי מכ' מל"ג בעומר וכן מכתביו מה' וח' תמוז, וקראתי הפ"נ על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע לעורר ר"ר על כל אחד ואחת המוזכרים בהפ"נ להמצטרך להם, ובודאי צדיקא דאתפטר דאשתכח בהאי עלמא יתיר מבחיוהי, ימשיך ברכה והצלחה לו ולכל ב"ב שי' בגשמיות וברוחניות.

ב) במענה על שאלתו אם לגלות לילידיו שי' ע"ד פטירת אמם ז"ל, הנה לדעתי לאט לאט יסבירם שהאלקים הביאה עתה למקום כזה שאינו סובלת כל חולי ומחלה, אשר מקום כזה נמצא בשמים, ומשם יכולה ג"כ להשפיע על כל ילידי' ולבקש את השי"ת שיצליחו בלימודיהם והנהגתם, וגם עתה רחמי האם על הבנים והבנות ומתגעגעת שיתנהגו באופן המתאים לבני ובנות ישראל אשר ע"ז גורמים לה נחת רוח ביותר, ואז ביכולתה ג"כ לפעול שיהי' אצלם עניניהם בהצלחה, והשינוי הוא רק בזה שאין רואים בעיני בשר כו' וכו', מובן מעצמו שאין האותיות שבהם ישתמש בדברו עם הבכירים מתאימים לאלו שהם צעירים, אבל התוכן לפי ערך יכול להיות שוה לכולם עפ"י הנ"ל . . .

בברכה להסתדר' המתאימה בגו"ר בקרוב ממש.

א'קכ

ב"ה, ד' מנ"א, תשי"א
ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . בייגעלייגט איז דא א רשימה פון דעם וואס איך האב געזאגט

א'קכ

תוכן דומה נכתב לכו"כ.

צו די תלמידים וועלכע פארן אין שליחות פון מרכז לעניני חינוך צו פארשטארקן תורה ומצות און אידישקייט בכלל אין דער מדינה, און איך האף, אז איר וועט זיך ניט באנוגענען מיט דעם לייענען אליין, נאר וועט אויך טאן לויט דעם רעיון, וועלכער איז באגרינדעט אויף די הוראות וואס איך האב געהערט פון מיין שוועד כ"ק אדמו"ר אין פערשידענע צייטן, וועגען דער נויטיגקייט פון אזא ארבעט.

השם יתברך זאל העלפן אונז אלעמען, אז יעדערער פון אונז זאל אויספירן די שליחות בעלמא דין, וואס דאס איז א מיטל צו מקבל זיין די ברכה והצלחה מהשם יתברך אין די ענינים הפרטיים ובפרט אין די ענינים פון בריאות הגוף ונפש.

המחכה לבשורה טובה.

א'קכא

ב"ה, ד' מנ"א, תשי"א
ברוקלין.

הוו"ת אי"א נו"נ וכו' מהו"ר חיים יעקב שי'

שלום וברכה!

עס האט מיך געפרייט צו הערן א גרוס פון אייך דורך ידידנו הרה"ג והרה"ח אי"א נו"מ עוסק בצרכי צבור באמונה כו' וכו' מהו"ר אברהם אלי' שי' אקסעלראד, און האט אויך געשיקט אייער מעמד געלט,

איך בין זיכער, אז אייער באטייליגן זיך אין מעמד, איז ניט נאר מיט געלט אליין, נאר דאס באווייזט מער אויף אייער הארץ געפיל און פארעהרונג אלס אויסדרוק פון התקשרות צו אלע ענינים פון מיין שוועד כ"ק אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, וועלכער האט זיך מוסר נפש געווען צו איינפלאנצען תורה ויהדות איבער דער גאנצער וועלט און ספעציעל אין דער לאנד, און וואס אויך איצטער, ווי דער לשון פון זהר הקדוש, צדיקא דאתפטר אשתכח בכולהו עלמין יתיר מבחיוהי (א

א'קכא

מהו"ר חיים יעקב: גאס, גרינסבאראא.

ולמטה מזה — שלימודו הוא גם כדי "להיות נחשב בעיני הרואים", וישות זו היא מק"נ דעולם היצירה, שהוא מחצה על מחצה, שלכן ה"ה לא רק בעיני עצמו, אלא גם בעיני אחרים.

ולמטה מזה — "לקנתר וכדומה", היינו, לא רק שע"י לימודו יהי' נחשב בעיני הרואים, אלא שלומד כדי להראות גדולתו בדחיית דברי חבירו, ויתירה מזה (שלכן מוסיף "וכדומה") שדוחה את חבירו בענין שאינו אמיתי, באמרו, שחידושו של חבירו בודאי אינו אמיתי, ולכן, לכל לראש צריך לדחות דבריו באיזה אופן שיהי', במה שיש בידו, גם בענין שאינו אמיתי, ואח"כ ימצא את הפשט האמיתי... שנוסף על החסרון שבקנתור כשלעצמו, יש בזה גם הגריעותא שמכניס ענין שאינו אמיתי בתורה. וענין זה הוא מק"נ דעולם העשי', שרובו ככולו רע והרשעים גוברים בו[52].

ולאח"ז מוסיף "וגם יוכל לירד אח"כ עוד יותר ח"ו עד שנעשה לו סם המות כו'" — שענין זה הוא מגקה"ט לגמרי.

וכל זה מתחיל, כאמור, מהעדר הביטול בלימוד התורה, גם כאשר הלימוד אינו להתייהר, אלא שלומד מיראת הרצועה[53], או שלומד סתם, לא לשמה ולא שלא לשמה (כמבואר בתניא[54]), אבל אעפ"כ, כיון שחסר הביטול, נעשה הלימוד באופן של ישות וכו', עד שבא למעמד ומצב דהיפך סם חיים ח"ו.

יב. וכדי שלימוד התורה יהי' בביטול, שאז הלימוד הוא "סם חיים" — שהו"ע של רפואה בהוספה על ענין המזון שבתורה (כמבואר בהמאמר[44]) — ה"ז ע"י הקדמת עבודת התפלה:

ובהקדמה — שלפני הבעש"ט הי' ענין של תעניות וסיגופים, אבל הבעש"ט חידש [שאין לשבור את הגוף[55], אלא לבררו ולזככו, כהתורה הידועה[56] בפירוש הכתוב[57] "כי תראה חמור שונאך רובץ תחת משאו גו' עזוב תעזוב עמו", שהעבודה צריכה להיות בבירור וזיכוך הגוף, שלא יהי'

52) ע"ח שער מ"ב ספ"ד. הובא בתניא פ"ו.
53) ראה תניא קו"א קנה, א.
54) ספ"מ. קו"א קנד, ב.
55) להעיר מפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר בשם אביו אודות גודל יוקר הגוף הגשמי שבשבילו "האָט מען אויסגעגאָסן" ריבוי תומ"צ (ראה גם קונטרס משיחות ש"פ משפטים תשמ"ז ס"ד. וש"נ).
56) "היום יום" כ"ח שבט. ובכ"מ.
57) משפטים כג, ה.

"רובץ תחת משאו", אלא אדרבה, "כחמור למשאוי"[58], ולא עוד אלא] שהעבודה צריכה להיות מתוך שמחה דוקא.

וענין זה מודגש גם בנוגע לעבודת התפלה — לא רק ההקדמה ד"אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש"[59], אלא גם ההקדמה ד"אין עומדין להתפלל .. אלא מתוך שמחה של מצוה"[60].

ומזה מובן גם בנוגע לענין הביטול שנעשה ע"י עבודת התפלה, שהעבודה אינה בביטול מציאותו, כי אם, בההתקשרות להקב"ה (תוכן ענין התפלה), וענין זה נמשך וחודר גם בלימוד התורה, שניכר ונרגש אצלו שהתורה היא חכמתו ורצונו של הקב"ה, ואז הלימוד אינו מתוך ישות אלא מתוך ביטול אמיתי לתורה.

יג. ענין זה נוגע במיוחד לתלמידי הישיבות — ללא נפק"מ אם לומדים בישיבה חסידית אם לאו — שצריכים לידע ולזכור תמיד, "שויתי גו' לנגדי תמיד"[61], שהתורה היא חכמתו ורצונו של הקב"ה.

ובלשון חז"ל[62] שלימוד התורה צ"ל בהקדמת ברכת התורה, "ברכו בתורה תחילה"[63] — לזכור את "נותן התורה" — שעי"ז ניכרת ונרגשת אצלו חשיבות ומעלת התורה, שהיא חכמתו ורצונו של הקב"ה.

ובפרט כשיתבונן שהתורה היא בעילוי שבאין־ערוך לגבי העולמות, שהרי, בריאת העולם היא בב' אותיות בלבד, כמארז"ל[64] "ביו"ד נברא העולם הבא בה"א נברא העולם הזה", ולמעלה מאותיות הדיבור בכללותם הם אותיות המחשבה, ולמעלה מאותיות המחשבה הם המדות, ולמעלה מהמדות הם המוחין, שזהו"ע התורה, חכמתו של הקב"ה, שהוא וחכמתו אחד[65].

*

יד. דובר כבר לפנ"ז[66] אודות הצורך לתקן את ענין הנסיעה בשליחות המל"ח בתקופת הקיץ, כיון שאשתקד לא הי' כפי הראוי. ואף ש"אין צועקין

58) ע"ז ה, ב.
59) ברכות רפ"ה (ל, ב).
60) שם לא, א.
61) תהלים טז, ח.
62) נדרים פא, א. ב"מ פה, רע"ב.
63) ראה לקו"ש חט"ו ע' 3. וש"נ.
64) מנחות כט, ב.
65) רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ב ה"י.
66) שיחת יום ב' דחגה"ש סי"ב (לעיל ע' 95).

על העבר", הרי, הדיוק בזה הוא ש"אין צועקין" דוקא, אבל בודאי צ"ל תיקון הענין.

כל אלה שנוסעים בשליחות המל"ח צריכים לידע שיחד עמהם נוסע הרבי,

— אינני אומר שנוסע עמהם "אַ שטיקל רבי", כי, כל עצם בלתי מתחלק, אלא הרבי כולו ("דער גאַנצער רבי") נוסע עם כאו"א מהם —

ובמילא צריכים לדעת את גודל האחריות שבדבר — שמלבד עצם העובדה שמטריחים (כביכול) את הרבי לנסוע עמהם בכל מקום שנוסעים אליו, צריכים לידע שכאשר הרבי נוסע עמהם ה"ה משגיח בעצמו על כל תנועה ותנועה שלהם, ובוחן את עבודתם במילוי השליחות, ובמילא צריכים למלא את השליחות בהידור.

וכמו כן צ"ל זהירות יתירה בהנהגתם הפרטית, כי, מסתכלים עליהם בתור "ליובאוויטשע בחורים", וכשמתנהגים כדבעי, ה"ז פועל על הרואים אותם שירצו לשלוח את בניהם לישיבות ליובאוויטש, ולהשיא את בנותיהם לליובאוויטשע בחורים, משא"כ באם הנהגתם אינה כדבעי ח"ו, ואז האחריות מוטלת אליהם.

וגם אלה שנוסעים לבתיהם — שגם הם צריכים לעסוק במקומם בעניני השליחות של הרבי — צריכים לידע שהרבי נוסע עמהם, כי, הכוונה הפנימית של נסיעתם לבתיהם, היא, לא בשביל עניניהם הפרטיים, אלא בשביל מילוי השליחות של הרבי במקומם.

וע"ד דברי הרבי שאמר פעם (לא' השד"רים) שצריכים לא רק ליקח, אלא גם ליתן, "פאַרזייען רוחניות". ויתירה מזה, יתכן שהכוונה העיקרית של הרבי היא הנתינה, כי, בנוגע להלקיחה, בודאי הי' יכול להסתדר גם בלי זה, ובמכ"ש וק"ו: אם יכול ליתן עצה ליהודי להצלחה בעניניו, בודאי הי' יכול ליתן עצה לעצמו, ועכצ"ל שכוונתו בזה היא הנתינה, אלא, בגלל הצד שכנגד, הוצרך להעלים את הכוונה הפנימית בענינים שונים.

טו. כשם שאלה שנוסעים מכאן צריכים לידע שהרבי נמצא עמהם בכל מקום שנוסעים אליו, כמו כן אלה שבאים לכאן, לד' הכתלים של הרבי [אפילו אלה שבאים רק בזמנם הפנוי, או כשהבעה"ב סטע סבורה שיכולים לבוא...], צריכים לידע שעיקר קביעותם היא כאן, בד' הכתלים של הרבי, אלא שלפי שעה (גם אם שעה זו נמשכת ריבוי זמן) נוסעים מכאן, וע"ד

הסיפור בענין "בר בי רב דחד יומא"[67] (ולהעיר, שעיקר הקביעות ע"פ תורה (כפי שמצינו לענין סוכה[68]) היא לא בזמן, אלא בנפש).

איתא בגמרא[69] שלעתיד לבוא "אבני ביתו של אדם וקורות ביתו של אדם מעידים בו, שנאמר[70] כי אבן מקיר תזעק וכפיס מעץ יעננה". כלומר, גם לאחרי שעברו אלפי שנים (מזמן אמירת פסוק זה עד בוא יום ה' הגדול והנורא) יעידו קורות הבית — שאינו קיים משך זמן רב — על מה שאירע בתוכו. ועאכו"כ בנוגע לד' הכתלים וקורות ביתו של הרבי, שבו התפלל ולמד ועסק בעניניו וקיבל אנשים ל"יחידות" בהתייחדו עם בחינת היחידה שלהם, הרי בודאי שקורות בית זה — שבו נמצאים אנו — "האָבן זיך אָנגעזאַפט" בכל הענינים הקשורים עם מהותו של הרבי!

החילוק הוא רק שיש כאלה שגם ד' אמות הגשמיות שלהם נמצאים כאן, ויש כאלה שד' אמות הגשמיות שלהם נמצאים במקום אחר, וצריכים לקחת עמהם ד' אמות אלה, וכאמור, שהרבי נוסע עם כאו"א מהנוסעים בשליחותו, ובודאי שבגלל זה ישפיע להם בכל המצטרך — כי הרבי לא נשאר בעל־חוב, ובלשון חז"ל[71] ש"אין הקב"ה מקפח שכר כל בריי" — להצלחה מרובה בגשמיות וברוחניות.

(בסיום ההתוועדות אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א:)

"אַ גוטן יו"ט" עד להתוועדות חסידית נוספת, ובודאי "אַז דער רבי זאָל געזונט זיין — כפי שכתב אלי א' החסידים[72] — וועט אונדז פירן אַנטקעגן משיח'ן", במהרה בימינו אמן.

---

67) חגיגה ה, סע"ב.

68) ראה שו"ע אדה"ז או"ח ר"ס תרלט, שם ס"ד. ועוד.

69) תענית יא, א.

70) חבקוק ב, יא.

71) ב"ק לח, ב. וש"נ.

72) ראה גם שיחת ר"ח סיון ס"ו (לעיל ע' 83).

לישב ולברך ברכה אחרונה. ולאחר אמירת ברכה אחרונה, טרם צאתו, אמר:]

כאמור לעיל — ימשיכו להתוועד גם מחר, וביום הש"ק, כולל ובמיוחד בנוגע להתכלית של ההתוועדות בנוגע לפועל ממש, אצל כל אחד לפי ענינו.

ויתן השי"ת שנפגש בהתוועדויות חסידותיות ובשמחות אצל בני ישראל ("אידישע שמחות"),

ונזכה כולנו, בתוך כלל ישראל, לזמן שבו יהפכו הימים הבאים לקראתנו — לששון ולשמחה[174], ע"י משיח צדקנו.

174) ראה זכרי' ח, יט. רמב"ם הל' תעניות בסופן.

בס"ד. שיחת יום ד' פ' פינחס, ח"י תמוז ה'תשי"ג.

— להתלמידים הנוסעים בשליחות ה„מרכז לעניני חינוך", בחדרו הק' —

בלתי מוגה

א. בכלל נקבע הסדר בעולם שבכל דבר יש כלל ופרט, ומשום זה כלולים כל הענינים זה בזה.

וכן הוא גם בעניני תורה ומצוות — שהרי "העוסק במצוה פטור מן המצוה"[1], ומבואר בחסידות[2] שזהו מפני שבכל מצוה כלולים כל המצוות, שלכן, בשעה שעוסק במצוה הרי זה כמו שמקיים גם את המצוה הנוספת שאיקלע לידי' ופטור ממנה, כי במצוה שעוסק בה כלולה גם המצוה שפטור ממנה, עם היות שאין כאן עצמות המצוה כולה, כי אם באופן של התכללות שזהו רק כמו חלק ומקצת ממנה.

וכן הוא בבני ישראל, שכל ישראל כלולים זה מזה[3], ולכן, גם פעולה פרטית של איש ישראל נוגעת לכל בנ"י. והיינו, שלא זו בלבד שכל יחיד משלים את המספר דבנ"י, אלא עוד זאת, שגם פעולתו הפרטית מהוה תיקון ועילוי בכל ישראל.

וכמו כן בכללות העולם, שהעולם נקרא "אדם גדול", והאדם נקרא "עולם קטן"[4], ולכן יכולים ללמוד עניני העולם מעניני האדם, ועניני האדם מהענינים שבכללות העולם והבריאה.

ב. והנה, בכללות נשמות ישראל ישנו סדר השתלשלות מלמעלה למטה:

נשמות ישראל חצובות מתחת כסא הכבוד[5]. ויתירה מזה, ששורש הנשמות למעלה יותר בעילוי אחר עילוי, ועד ש"ישראל עלו במחשבה"[6], שהיא בחינת מחשבתא עילאה, ובזה גופא — "עלו

1) סוכה כה, סע"א. וש"נ.

2) המשך תרס"ו ע' תקכב. וראה הנסמן בתורת מנחם — התוועדויות ח"ד ע' 250.

3) ראה סהמ"צ להצ"צ מצות אהבת ישראל פ"א (דרמ"צ כח, א ואילך).

4) ראה תנחומא פקודי ג. זהר ח"א קלד, ב. ח"ג לג, ב. תקו"ז תס"ט (ק, ב. קא, א). אבות דר"נ ספל"א. קה"ר פ"א, ד. מו"נ ח"א פע"ב.

5) ראה זח"ג כט, רע"ב, ובהנסמן בנצו"ז לזח"א קיג, א.

6) ב"ר פ"א, ד.

במחשבה", שהיא המדריגה היותר גבוהה במחשבה — כח המחשבה כו' (כמו שמבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר בכמה מאמרים[7], מיוסד על מאמרי רבותינו נשיאינו שלפניו[8]).

ומשם, ממקום נעלה ביותר, נסעו וירדו למטה ונתלבשו בגוף ונפש הבהמית בעולם גשמי וחומרי, ששם ישנם ענינים של נסיונות, שלא היו שייכים אצל הנשמה קודם ירידתה למטה.

הנשמות בהיותן למעלה, לא זו בלבד שאין להן שום נסיונות, אלא עוד זאת, שעומדות באהבה ויראה, וכמ"ש "חי הוי' אלקי ישראל אשר עמדתי לפניו"[9],

— פסוק זה נאמר באליהו[10], או באלישע[11], אבל אעפ"כ, הרי אמרו[12] "כל נשמתא ונשמתא הוה קיימא בדיוקנאה קמי מלכא קדישא" —

ויתירה מזה — שעבודתן למעלה היא בבחינת ראי', והיא שלא בערך לעבודת הנשמות למטה, אפילו של צדיקים גמורים (כדאיתא בתניא[13]).

ואעפ"כ, יורדת הנשמה למטה, שכן, אע"פ שהנשמה עצמה אינה צריכה תיקון[14], מ"מ, רצונו של הקב"ה — ובמילא הרי זה גם רצונה של הנשמה — שתרד למטה כדי לברר את הגוף ונפש הבהמית וחלקו בעולם, ועי"ז — גם כללות העולם.

וכמו שהוא בכללות השתלשלות הנשמות למטה — כך הוא גם בכל נשמה פרטית בהיותה כבר למטה:

יש זמן שהתינוק נמצא במעי אמו, ששם מלמדין אותו כל התורה כולה[15]. וגם לאחרי שיוצא לאויר העולם, הרי בשנים הראשונים אין עדיין הנסיונות שיהיו בשנים שלאח"ז. וגם אח"כ בימי הבגרות, הרי בהיותו בד' אמות של תורה ותפלה, אין לו את הנסיונות שישנם מחוץ לד' אמות אלו.

ואעפ"כ, יש זמנים שמצווים אותו לנסוע בנסיעות שהם מחוץ

---

7) סה"מ תרפ"א ע' קפד. ה'ש"ת ע' 17. תש"ג ע' 74. תש"ח ע' 111.
8) ראה לקו"ת במדבר ב, ב. שה"ש יז, ג ואילך. סה"מ עטר"ת ע' שב ואילך.
9) ראה לקו"ש חכ"ה ע' 147 הערה 53. וש"נ.
10) מלכים־א יז, א. יח, טו.
11) מלכים־ב ג, יד. ה, טז.
12) נסמן בסה"מ תשי"א ע' 11 בהערה.
13) פל"ד (מח, סע"א).
14) תניא שם (מח, ב) מע"ח שכ"ר פ"א.
15) נדה ל, ב.

לד' אמות של תורה ותפלה, אע"פ שיש שם יותר נסיונות, ובכלל אין שם אפשרות לעבוד את ה' כמו בשעה שסגור בבית הכנסת ובישיבה. וטעם הדבר — כי גם אם לדעתו הוא עצמו אינו צריך תיקון, הרי עליו לנסוע כדי לברר את חלקו בעולם.

ג. זאת ועוד:

בכללות השתלשלות וירידת הנשמות, הנה אע"פ שהנשמה עצמה אינה צריכה תיקון, וירידתה היא רק בכדי לברר את הגוף והנפש הבהמית, מ"מ, לאחרי חטא עץ הדעת וחטא העגל, ובפרט הנשמות שכבר היו בעולם וירדו עוה"פ בגלגול נוסף — הרי ירידתן היא גם בשביל תיקון[16].

ויתירה מזה, שגם הנשמות שאינן צריכות תיקון לעצמן, הרי גם הם זקוקות לעלי', שהרי הקב"ה אין לו סוף וקץ, ובמילא יכולה גם הנשמה לעלות בעילוי אחר עילוי עד אין סוף, עלי' תמידית. והדרך להגיע לעלי' אמיתית היא רק בירידתה למטה דוקא, כיון שעי"ז ממלאת את רצונו של הקב"ה, שזהו העילוי הכי גדול והיותר אפשרי.

וכן הוא בכל נשמה בפרט — שעי"ז שנוסעים להאיר את העולם ב"נר מצוה ותורה אור"[17], ובפרט ב"מאור שבתורה", זוהי פנימיות התורה[18], תורת החסידות, הנה אע"פ שזוהי ירידה כנ"ל, מ"מ, לא זו בלבד שעי"ז הוא מברר חלקו בעולם, אלא שעי"ז נעשה גם תיקון ועלי' אצלו, שבדרך כלל (מלבד אצל יחידי סגולה) אי אפשר לבוא לזה כי אם על ידי הירידה דוקא.

ד. ומסקנת הדברים — שהנסיעות צריכות להיות בלב שמח, כי יותר ממה שעושים טובה להמקום שאליו נוסעים, עושים טובה גדולה יותר לעצמו[19], שירידה זו מביאה תיקון ועלי' גם לעצמו.

ועוד זאת: כיון שנסיעות אלו הותחלו על ידי "צדיק יסוד עולם"[20], נשיא ישראל, כ"ק מו"ח אדמו"ר, ברור הדבר, שנסיעות אלו יביאו הצלחה שלא בערך.

---

16) ראה גם ב"מ"מ, הגהות והערות קצרות" לתניא שם ב"לקוטי פירושים" (ע' רלד ואילך).
17) משלי ו, כג.
18) ראה פתיחתא דאיכ"ר ב ובפי' יפה ענף שם. ירושלמי חגיגה פ"א ה"ז ובפי' קה"ע שם. המשך תער"ב ח"ג ע' א'שכב. סה"מ תרפ"ט ע' 176. וש"נ.
19) ראה גם מכתב כ"ג מנ"א שנה זו (אגרות־קודש ח"ז ע' שמט).
20) משלי יו"ד, כה.

וכשנוסעים בלב שמח — הרי שמחה פורץ גדר[21], שמתבטלים כל ההעלמות והסתרים והגדרות.

ה. סעו לשלום, ובכל מקום בואכם תמסרו "ד"ש שמח" ("אַ פריילעכן געזונט") — שתורה ומצוות, ובפרט פנימיות התורה, הולכים ומתפשטים, וכל הקודם זכה.

ובודאי יתקבלו הדברים אצל בני ישראל, ותהי' זריעה נכונה בלב בני ישראל — שהרי לב ישראל ער הוא, כדאיתא במדרש[22] על הפסוק[23] "אני ישנה ולבי ער", שאע"פ דאני ישנה, מ"מ, לבי ער להקב"ה ולתורתו ולמצוותיו.

וכאשר תהי' זריעה אמיתית בלב בני ישראל — תהי' גם צמיחה נכונה, אם על אתר או לאחר זמן, וכשנזכה — נראה גם בעיני בשר את הפירות שצמחו ע"י זריעה זו[24].

סעו לשלום מתוך שמחה, ותחזרו לשלום, לאחר מילוי השליחות בתכלית.

———— • ————

21) ראה בארוכה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך.

22) שהש"ר עה"פ.

23) שה"ש ה, ב.

24) ראה גם תורת מנחם — התוועדויות ח"ו ע' 101 ואילך.

בס"ד. יום ב' פ' מטות־מסעי, כ"ג תמוז, ה'תשי"ג.

— לקבוצת נשים המסייעות ל„בית־רבקה", בחדרו הק' —

בלתי מוגה

ידוע הפתגם[1] שצריכים לחיות עם הזמן — עם פרשת השבוע.

בהתחלת פרשת השבוע, פרשת מטות, מדובר אודות ענין הנדרים.

ובענין זה רואים חילוק בין אנשים לנשים — שדין הנדרים של איש ("איש כי ידור נדר גו'"[2]) נאמר בקיצור, ואילו בנוגע לאשה ("ואשה כי תדור נדר גו'"[3]) נתבארו בארוכה כו"כ פרטי דינים.

ומתאים גם עם כללות החילוק בין אנשים לנשים — שאנשים חייבים בכל תרי"ג המצוות, משא"כ בנוגע לנשים יש שינויים בהחיובים שלהן, שיש מצוות שחייבות בהן ויש מצוות שפטורות מהן. ובהתאם לכך משתנים גם פרטי הלכות נדרים בנשים.

ובכל אופן, ענין זה שדיני נדרי אשה נתבארו בכתוב באריכות ובריבוי פרטים — מהוה הוראה בנוגע לחינוך הבנות, ובפרט בימינו אלה, הן במדינה זו, והן מעבר לים, שצריכים להשתדל ביותר בכל הקשור להתעסקות עם חינוך הבנות, שכן, בהרבה ענינים יכולות הן לפעול עוד יותר מהאנשים.

———— • ————

1) סה"ש תש"ב ע' 29 ואילך (נעתק ב"היום יום" ב חשון).

2) ל, ג.

3) שם, ד.

השי"ת אשר לאט לאט יבוא ג"כ להתבוננות על טוב אלקים וטוב ה' כמו שהם מצד עצמם, וכמבואר בכמה מקומות בדא"ח החילוק אשר בזה, ועל פי פשוט מיינט דאס אז בענינים של קדושה אין צריכים לחשוב רק על דבר הנחיצות ושטוב לעצמו, כי אם על דבר עצם הדבר ובמילא יביא זה לידי פועל לטובת זולתו ג"כ שזהו תכלית בריאות אדם שמשתדל בטובת חבירו לא פחות מבטובת עצמו, ובפרט יש יכולת זו לזה שהקב"ה מראה לו ענין טוב בהשגחה פרטית שאז היצה"ר ווערט קלענער, והשי"ת יעזרהו שמצד עבודתו עוד יקטין אותו ביותר.

בברכה.

א'תשכו

ב"ה, כ"ב תמוז, תשי"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום הגאולה והסגולה י"ג תמוז, בו מודיע שנכתבו התנאים בשעה טובה ומוצלחת, עוד הפעם אכפול את ברכתי שיהי' בשעה טובה ומוצלחת ובבנין עדי עד.

ומה שמתאונן על מעמדו ומצבו בחוסר פעולות מורגשות ונראות בעניני התעמולה שמנהל, הנה מוסג"פ ר"ד מה שאמרתי להתלמידים הנוסעים בשליחות המל"ח – מרכז לעניני חנוך – ובאמת הם שייכים לכל אלו הנודדים ממקומם ואולי גם בכלל לבני ישראל, כי כל נשמה ונשמה הרי נודדה ממקומה, שהיא חצובה מתחת כסא הכבוד ומקורה עוד למעלה מזה ונסעה וירדה וכו' מאגרא רמה לבירא עמיקתא למלאות שליחותה בעולם, וידוע המבואר בתניא ונראה גם במוחש שהענינים הנעשים מתוך עצבות אינם כדבעי למהוי, והשמחה מביאה תועלת בכל עניני העבודה.

מ"ש בענין קביעות חתונתם אם תהי' בכסלו או דוקא לאחר זמן שחרורו מהצבא היינו בניסן: הנה למה לו להחליט עתה בזה, כיון שזה נוגע לשנה הבאה, ואחרי ראש השנה הבע"ל שנכתב ונחתם בתוך כלל ישראל לשנה טובה ומתוקה, הנה אז יחליטו גם בשאלה זו.

בברכת הצלחה בפעולתו על סביבתו ובכל עניניו.

א'תשכו*

[שלהי תמוז תשי"ב]

... אף שדברי ביום ד' ט"ז תמוז הי' להתלמידים הנוסעים בשליחות המל"ח – מרכז לעניני חינוך – במרחבי מדינת ארצה"ב להשתדל בהחזקת היהדות, אבל באמת שייכים הם לכל אחד ואחת מישראל, ככל הדברים האלה, כן הוא בכל איש ואשה מישראל, כי הרי הנשמה חצובה היא מתחת כסא הכבוד, ועוד למעלה מזה, וכמרז"ל מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר ואפילו לתורה שקדמה אלפים שנה לעולם. ואף שמחשבת האדם הרי היא חלק מהאדם החושב ואינו הדבר עצמו, אבל הקב"ה דכתיב בי' כי לא מחשבותי מחשבותיכם, הרי ע"י מחשבתו נתהווה הדבר, אף כי באופן נעלה ובמדריגה נעלית יותר, וכמבואר בכמה מקומות שישנם עולמות עליונים הנק' עולמות המחשבה, הרי עי"ז נתהוו הנשמות, אף שבמדריגה נעלית הרבה יותר מכמו בירידתה למטה (ראה שער היחוד והאמונה לרבינו הזקן פרק י"א) ומשם נסעה וירדה הנשמה, ממדריגה למדריגה בהשתלשלות העולמות, מאיגרא רמא לבירא עמיקתא לעוה"ז הגשמי והחומרי, שרבו בו ההעלמות וההסתרים והמנגדים לעבודת הוי', ומונעים מלחזות בנועם ה', שזהו הטעם, כמרז"ל, דבעל כרחך אתה חי', ובכ"ז דרישת התורה היא; עבדו את ה' בשמחה. כל חיי האדם צריכים להיות המשך בלתי פוסק של עבודת ה', שכל ימיו יהיו שלמים, ממולאים בפעולות מילוי שליחותו בעלמא דין, וצריכים להיות בשמחה. ואף שיודע הוא בנפשו גודל הירידה שירדה נשמתו, בכ"ז אין זה מונע להשמחה הגדולה שזכה להיות שלוחו של ממה"מ הקב"ה, להאיר את העולם ומלואו בנר מצוה ותורה אור. ואף שאינו מבין הדבר בשכלו, בידעו מעמדו ומצבו, וכמאמר הלואי שתהי' יציאתו מהעולם כביאתו לעולם, הנה כך עלה ברצונו ית', אף שאינו מובן בשכל אנושי, שתהי' ירידה מאיגרא רמה לבירא עמיקתא לצורך עלי' נעלית ביותר. וכל אחד ואחת הנגש למילוי שליחותו זו בשמחה ובטוב לבב, הרי מובטחים הם מרז"ל אשר מסייעין אותו מלמעלה, ואף אם מקדש עצמו רק מעט מלמטה, מקדשין אותו הרבה מלמעלה...

א'תשכו*

נדפסה ב„בטאון חב"ד" חוברת הראשונה ע' 7.

ע"פ התוכן נראה שנכתבה בסמיכות לאגרת שלפנ"ז. ראה גם לקמן אגרת א'תשלט. א'תשמט. א'תשנב־ג. א'תתז. א'תתיב.

אדמו"ר שליט"א שמט

ב'רח

ב"ה, כ"ג מנ"א, תשי"ג
ברוקלין.

שלום וברכה!

...מה שמסיים במכתבו שלא אקפיד על מה שבנו ... שי' לא נסע בשליחות המל"ח, הנה איני מקפיד ע"ז אלא מצטער, כי נסיעות אלו אף שב„חיצוניות" אומרים שזהו מטעם המל"ח אבל לאמיתית הענין הוא חלק מתכנית חינוך האברכים ומביא להם תועלת מרובה בכמה פרטים, וכפי השקפתי בתכונת נפש בנו הנ"ל התועלת בשבילו היתה בכמה מובנים עוד יותר מאשר לשאר אברכי התמימים ולא רק מטעם שאברך ישיבה אין צריך להתנהג באופן אחר משאר חבריו אלא והוא העיקר כי נסיעה כזו בשליחות היתה נותנת לו הרבה, אבל אין צועקין על העבר.

מוסג"פ הקונטרס שהו"ל לא כבר אשר בטח יעניין את כת"ר שי'.

בכבוד וברכה ולבריאות הנכונה לו ולכל ב"ב שיחיו.

ב'רט

ב"ה, כ"ד מנ"א, תשי"ג
ברוקלין.

שלום וברכה!

נתקבל מכתבו פ"נ שלו ואקראהו בעת רצון על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע. וכמדומה שכבר כתבתי לו שצריך הוא להזהר יותר בשמירת בריאות הגוף כפשוטו בגשמיות ובמילא צריך לשמור הוראת הרופאים בזה ולא לעשות קונצען בזה כי גם זה הוא חלק מתוה"ק כמו שאר המצות, וידוע פי' רבינו הזקן (נעתק

ב'רח

נדפסה בלקו"ש חי"ג ע' 302 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

ב'רט

נדפסה בלקו"ש חכ"א ע' 474.

אותנו כמו סוכה שמקיפה את כל מציאות האדם, מהראש ועד הרגלים, וגם הערדליים ("מיט די קאַלאָשן")...

— כידוע הפתגם[95] אודות גודל מעלת מצות סוכה, שהיא המצוה היחידה שנכנסים בתוכה לא רק עם כל הגוף אלא גם עם הערדליים, אשר, עם היותם לבוש המגין מפני הרפש, נכנסים גם עמהם לתוך הסוכה, כך, שמצות סוכה מקיפה את האדם יחד עם הרפש ("מיט די בלאָטע") שנדבק אליו —

וכיון שיש לנו את המקיף שהרבי נתן לנו, מקיף שמאחד את כל המקושרים והחסידים — הרי מקיף זה יפעל סוכ"ס שכל ישראל ישבו (בפנימיות) בסוכה אחת, להיות לאחדים כאחד, "כאיש אחד חברים"[96].

וזו תהי' הכנה והקדמה לביטול אריכות הגלות — שתמורת "שנאת חנם" שהיא סיבת אריכות הגלות ("אחרונים שלא נתגלה עונם לא נתגלה קיצם", כנ"ל ס"כ), תהי' ההנהגה באופן של אהבה גם כשנדמה לו שזוהי אהבת חנם [למה תובעים ממנו — טוען הוא — להניח את עצמו ולחשוב אודות טובתו של יהודי שאינו מכירו, ומעולם לא ראהו[97] ובודאי שלא עשה לו איזו טובה?! זוהי "אהבת חנם", כיון שלא יהי' לו מזה שום דבר], שכן, "אהבת חנם" זו תבטל את ה"שנאת חנם" ההיא (סיבת הגלות), ועי"ז תבוא הגאולה השלימה[98].

* * *

כד. (כ"ק אדמו"ר שליט"א הורה עוה"פ ע"ד הגברת השמחה, והוסיף ואמר:)

בתשעה באב עצמו לא רציתי (חששתי) לומר זאת: כפי שראיתי על הרבי — הנה בתשעה באב לאחר חצות היום־לא היתה ניכרת עליו מתיחות ועצבות.

בליובאוויטש[99] היו משחקים בתשעה באב עם "בערעלאַך"... ולא הי' זה "שלא ברצון חכמים"...

95) ראה ס' אור ישרים (לר' משה חיים קליינמאַן) ע, ד — בשם הרה"ק ר' משה מקאברין.

96) ס' שופטים כ, יא. וראה חגיגה כו, א. תניא אגה"ק סו"ס כב.

97) ראה אגרות־קודש אדמו"ר מוהריי"צ ח"ד ע' קצא (נעתק ב"היום יום" ג אדר א). ח"ה ריש ע' פט (נעתק ב"היום יום" טו כסלו). ועוד.

98) ראה גם אגרות־קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א ח"ד ריש ע' תמ ("וכבר מלתי אמורה בההתוועדות כו").

99) שיחת מוצאי ת"ב (נדחה) תש"א — נדפסה בקונטרס רשימות על מגילת איכה (קה"ת תשי"א) בסופו. ולאח"ז בספר המנהגים חב"ד ע' 48.

ואילו כאן — אף שעברו כבר עשרה ימים ("אַ מעשה פון צען טעג") לאחרי תשעה באב, לא יכולים, כנראה, לפעול שיצאו ("מ'זאָל ארויסקריכן") מכל הענינים!

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:) צריכים להראות דוגמא... (ולקח את הכוס בידו, ואמר:) "לחיים ולברכה".

ואח"כ אמר: "זאָגט אַ פריילעכן ניגון".

* * *

כה. עומדים אנו בעיצומה של התקופה דימי הקיץ שבה נוסעים התלמידים או האברכים בשליחות ה"מרכז לעניני חינוך"[100].

— בנוגע לפרטי הדברים, ישנם כאלה שכבר חזרו מהנסיעה, ישנם כאלה שנמצאים עדיין באמצע הנסיעה, וישנם כאלה שעומדים לנסוע; אבל בנוגע לכללות הדברים — רצונו של הרבי שינצלו את ימי הקיץ כדי לעורר ולקרב את לבם של ישראל לאביהם שבשמים — עומדים עתה באמצע (לאחרי שכבר התחיל) הענין.

ובהקדמה — שנסיעה זו היא ענין כללי שנוגע לכל השנה כולה, ולכן גם זמן הנסיעה, כפי שנקבע ונתתקן ע"י כ"ק מו"ת אדמו"ר, הי' תמיד בתקופה כללית הנוגעת לכל השנה: לפעמים — בשלשת השבועות, שבהם צריכים לגדור פרצות ישראל, ולפעמים — בימים שלאח"ז, שבהם מתחילה ההכנה לקבל השנה טובה ומתוקה שנותן הקב"ה לקראת השנה החדשה.

ובתקופה זו — תבע הרבי — אין להסתפק בכך שכל אחד עובד עבודתו במקומו הוא, אלא צריך להיות גולה ממקומו ל"ערי השדה", היינו, שבכל מקום בואו יודע הוא שמקום זה הוא בבחינת "שדה", מקום שבו יש שליטה ל"עשו גו' איש שדה"[101], ובמילא יש בו ענינים הדורשים תיקון, והקב"ה שלחו למקום זה כדי לתקן את הדרוש תיקון.

כו. וכאן המקום להבהיר בנוגע לגודל הפעולה של נסיעות אלה[102] — שאף א' לא יחשוב שכיון שפעולתו לא היתה אלא מעט, אולי לא היתה כדאית ("עס האָט זיך ניט געלוינט") כל הנסיעה...

ונקודת הדברים — שבנוגע לחשבון כזה (אם הנסיעה היתה כדאית

100) ראה שיחת כ"ב תמוז (לעיל ע' 224 ואילך).

101) תולדות כה, כז. וראה אוה"ת עה"פ (קלט, סע"ב ואילך).

102) בהבא לקמן — ראה גם לקו"ש ח"ב ע' 368 ואילך.

(10)

או לא היתה כדאית) אמרו חז"ל[103] "בהדי כבשי דרחמנא למה לך", שכן, הפעולה של נסיעות אלה היא מהדברים הנסתרים שאין באפשרותנו לשער ולהעריך כראוי.

כשם שאי־אפשר לשער ולהעריך גודל הפעולה של הצלת יהודי אחד בלבד, כדברי חז"ל[104] "לפיכך נברא אדם יחידי ללמדך שכל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא" (ועד"ז בהפכו רח"ל), ואין זה משל בלבד, אלא כן היא המציאות בפועל, שכאשר מקרבים ליהדות יהודי אחד בלבד, יכולים לצאת ממנו משפחות־משפחות של יהודים יראים ושלמים — כן הוא גם בנוגע לפעולה אחת, שאי־אפשר לשער ולהעריך את התוצאה שיכולה לבוא ממנה, וכפי שמצינו בדברי חז"ל ריבוי סיפורים אין־ספור ("אֵן אַ שיעור"...) איך שפעולה אחת, שהיתה נראית פעולה קטנה וקלה לפי ערך, הביאה טוב גדול ביותר (או להיפך ח"ו, בפעולה בלתי־רצוי').

מה שיכולים לידע מהפעולה של נסיעות אלה — אינו אלא הענינים הנראים בחיצוניות ובגלוי, ומלבד זה לא יודעים מאומה.

וכיון שכן, הרי גם כאשר בחיצוניות ובגלוי רואים פעולה קלה בלבד — הנה: לכל לראש, יתכן שפעולה זו, שנראית לו פעולה קלה — אצל פלוני (זה שפעלו עליו) היא הענין העיקרי שמוציאו משאול תחתית ומעמידו בעומק רום! ונוסף לזה, גם אם זוהי פעולה קלה — יכולה להביא תוצאות גדולות ביותר.

ומה גם שישנם ריבוי ענינים שנעשים כתוצאה מנסיעות אלה — משך זמן לאחרי זה, ומבלי ידיעתם של אלה שעל ידם נפעלו ענינים אלה.

כז. בתור דוגמא להנ"ל — אספר סיפור שאירע לפני שנים אחדות:

שלשה חדשים לאחרי שחזרו הבחורים מנסיעה לערי השדה — נסיעה שגרתית שבה דיברו בבתי־כנסיות ועוררו אודות חינוך הכשר, ספרות על טהרת הקודש (ושלילת השימוש בדברים טרפים ופסולים שמדחים את ישראל), וכיו"ב — קיבל כ"ק מו"ח אדמו"ר מכתב מהרב של העיר, ובו כותב שרצונו להביע "יישר־כח" על הפעולה שנפעלה אצלו — אצל הרב עצמו — בעקבות ביקורם של הבחורים:

זה זמן רב, חמש־עשרה או עשרים שנה, שמכהן ברבנות, ומעולם לא עלה בדעתו שהוא בעצמו צריך לשוב בתשובה...

---

103) ברכות יו"ד, סע"א.

104) סנהדרין לז, סע"א (במשנה).

— המדובר הוא אודות רב אורטודוקסי, שומר תומ"צ, אלא, שהי' חסר אצלו בענינים ד"לפנים משורת הדין", וגם, בההתעסקות עם יהודי העיר, לדרוש מהם ולהתווכח עמהם ע"ד הוספה בשמירת התומ"צ וכו', בחשבו, מה לי ולצרה הזאת, ושאר תירוצים כיו"ב —

אבל, כתוצאה מביקורם של הבחורים שהגיעו לעירו — בראותו אופן הנהגתם וזהירותם בעניני תומ"צ, כולל ובמיוחד שנעמדו לדבר מעל בימת בית־הכנסת, מתוך חיות וחמימות והתלהבות שהיתה ניכרת באופן דיבורם ובתנועות ידיהם וכו', בבחינת "כל עצמותי תאמרנה"[105] — הנה לאחרי נסיעתם, עלה בדעתו אולי אין הנהגתו כדבעי לי' למיעבד!

— עד אז, לא הי' הדבר בגדר שאלה כלל...

וכשהתחיל להתבונן בדבר — ללא התבוננות ארוכה, אלא בהתבוננות קלה — הגיע לידי החלטה שלא זו בלבד שאינו מתנהג כראוי לרב, אלא שאינו מתנהג אפילו כראוי לבעה"ב!...

לקח לו משך זמן, שבועות אחדים, "לעכל" ("פאַנאַנדערקייען") את הדבר, ולמצוא את הכח להכיר האמת (כלפי עצמו), ולאחרי שנקלט אצלו האמת, פעל בעצמו שמכאן ולהבא תהי' הנהגתו כדבעי לי' למיעבד. ולאח"ז לקח לו עוד משך זמן, שבועות אחדים, שיוכל לפעול על עצמו להודות על האמת[106] ולגלות זאת גם לרבי, וליתן לו "יישר־כח" על... פעולתם של הבחורים!...

— בה בשעה שהבחורים עצמם אינם יודעים, עד היום הזה, שפעלו עליו דבר־מה, ולא עוד אלא שבדבריהם לא התכוונו כלל אל הרב, שכן, לפי השקפתם הי' הרב כדבעי למהוי, המובחר שבכל העיר, והוא זה שעזר וסייע להם בפעולותיהם ככל יכלתו, כך, שלא הי' להם מה לדבר ולהשפיע עליו; הבחורים דיברו עם יהודים אחרים, והרב שעמד מן הצד והביט על פעולותיהם עם יהודים אחרים, התרשם והתפעל מהם, ועי"ז נתעורר בעצמו להיטיב את הנהגתו כדבעי לי' למיעבד.

ונקודה נוספת בזה — שההתרשמות וההתפעלות של הרב מפעולתם של הבחורים יכולה להיות אפילו מהחיצוניות של הבחורים, כפי שנראים מבחוץ:

הרב שרואה את פעולתו של הבחור, אינו יודע מה נעשה בלבו פנימה; יתכן שפעולתו (בנסיעה זו) בחיזוק היהדות, שנראית מתוך חיות

---

105) תהלים לה, יו"ד.

106) ראה גם סה"ש תש"א ע' 55.

והתלהבות, היא בחיצוניות בלבד, ואילו בלבו פנימה אינו חפץ בכך, וחושב לעצמו מתי יסתיימו כבר שתים־שלש שבועות אלה (שהוצרך להקדישם לנסיעה זו מתוך "מסירת־נפש"...) ויוכל לחזור לניו־יאָרק...

— האמת היא, שמצד הפנימיות שבפנימיות, חפצו ורצונו לעסוק בפעולה זו, כמובן מפס"ד הרמב"ם[107] (שהובא בחסידות[108]) שרצונו האמיתי של כאו"א מישראל הוא "לעשות כל המצוות ולהתרחק מן העבירות", אלא ש"יצרו הוא שתקפו", ונמצא, שמצד הפנימיות דפנימיות רצונו של הבחור כדבעי, ומצד חיצוניותו היתה פעולתו כדבעי, אלא שנתערב באמצע איזה ענין שעיכב את המפגש של הפנימיות שבפנימיות עם החיצוניות.

ובמילא, אף שהתרשמותו של הרב היתה מהחיצוניות של הבחור, מ"מ, העובדה שלאמיתו של דבר ה"ז גם הפנימיות שבפנימיות שלו, מסייעת לכך שסוכ"ס ה"ז פעל על הרב בעצמו להיות כדבעי לי' למהוי, וכנראה, ה"ז באופן של פעולה נמשכת עד עתה.

כח. האמור לעיל יוסיף עידוד־רוח בכל הקשור להנסיעות לפעול בחיזוק היהדות:

בין אלה שכבר חזרו מהנסיעות, ישנם כאלה שאינם מרוצים מהצלחת פעולותיהם; כאן לא הצליחו לפעול, וכאן היו יכולים לפעול יותר, ובכלל, כשעושים חשבון על הנייר, לא רואים שפעלו "גדולות ונפלאות": "גרים" — לא עשו, "חסידים", "משכילים" ו"עובדים" — לא הביאו, וגם כמה אלפי דאלאר לא הכניסו... ("ס'איז עפעס אַלץ אַזוי... ניט ווי עס דאַרף צו זיין").

אבל, האמת היא, שלא יכולים לידע גודל הפעולה אפילו בדבר קטן. — יתכן לפעמים שכשלוקחים מיהודי פרוטות אחדות ("אַ פּאָר סענט") פועלים הרבה יותר מזה שלוקחים מיהודי אחר סכום גדול שלא בערך, כהסיפור במדרש[109] אודות שורו של העשיר ואגודת־הירק של העני, ש"נראה לבעל השור בחלומו: קרבנו של העני קדמך" (כמסופר בארוכה ברשימותיו של כ"ק מו"ח אדמו"ר[110]).

צריכים לידע שכל פעולה של קדושה עושה פירות ופירי פירות עד סוף כל העולם, ובמילא הרי היא פעולה נצחית, כך, שכל פעולה

107) הל' גירושין ספ"ב.

108) המשך תער"ב ח"ב ס"ע א'קנו ואילך. סה"מ תשי"א ס"ע 120.

109) ויק"ר פ"ג, ה.

110) שי"ל בקונטרס י"ב־י"ג תמוז (סה"מ תשי"א ע' 311).

שפועלים עם יהודי, ובפרט יהודי שמשפיע על הסביבה, יש בה טוב בל ישוער, לעד ולעולמי עולמים.

ונוסף על העידוד־רוח לאלה שכבר חזרו מהנסיעות, ה"ז מהוה תוספת־כח לכל אלה שנמצאים עדיין באמצע הנסיעה, או שמתכוננים לנסוע — שיסעו בשמחה ובטוב לבב, ויפעלו פעולתם בשמחה ובטוב לבב, בידעם שבכל פני' ("מיט יעדן קער"), בכל דיבור, ובכל פעולה, יכולים לפעול "עולם ומלואו"!

* * *

כט. איתא בספרים[111] שאם עברו שבע שנים ולא השתטחו על קברי אבות[112], לא ילכו עוד. אבל, בדורות האחרונים, בגלל בלבול הענינים ובלבול הסדרים כו', ביטלו מנהג זה, אלא שהנהיגו לשלוח תחילה שליח (ולאח"ז הולכים גם בעצמם).

— בכלל, הרי זה מהענינים שעליהם נאמר "בהדי כבשי דרחמנא למה לך", ואין אתנו יודע מהי הכוונה בזה, ויתכן שענין זה הוא לטובה, כדברי רבי עקיבא[113]: "כל דעביד רחמנא לטב עביד", וכדברי נחום איש גם זו[114]: "גם זו לטובה".

ויש[115] להוסיף ולבאר החילוק בין דברי ר"ע ודברי נחום איש גם זו — ש"כל דעביד רחמנא לטב עביד" (שנאמר ע"י ר"ע) הוא בלשון תרגום (ארמית), ו"גם זו לטובה" (שנאמר ע"י נחום איש גם זו) הוא בלשון הקודש:

לשון הקודש — הוא לשון קדוש ומבורר, ולכן, כל הענינים הנאמרים בלשון זה הם ברורים; משא"כ הענינים הנאמרים בלשון תרגום (שאינו קדוש ומבורר כלשון הקודש), אינם ברורים כל כך.

ומזה מובן גם בנדו"ד, שבהביטוי "כל דעביד רחמנא לטב עביד" (שבלשון תרגום), הרי, אע"פ שגם בזה נרגש שכל מאורע בעולם ("דעביד רחמנא") — "לטב עביד", מ"מ אין זה בא לידי גילוי באופן

111) ראה נטעי גבריאל (להר"ג צינענער) הל' אבילות ח"ב בפ"ח ס"ה־יא (ע' תרלז־ט). וש"נ.

112) להעיר, שבכ"ף מנחם־אב השתא מלאו שבע שנים מיום ההסתלקות (כ"ף מנ"א תש"ד — כ"ף מנ"א תשי"א), שבהם נבצר מכ"ק אדמו"ר שליט"א להשתטח על קבר אביו ז"ל (המו"ל).

113) ברכות ס, סע"ב.

114) תענית כא, א. וש"נ.

115) מכאן ועד סוסל"ב נדפס בלקו"ש ח"ב ע' 393 ואילך.

(12)